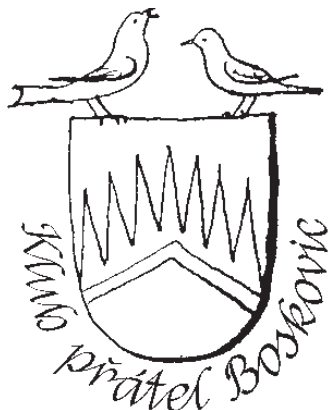

Vlastivědné listy Boskovicka

Číslo 3
září 2010
ročník 18 (23)

Zprávy z Klubu přátel

Jízda do Olešnice na Moravě

Výbor Klubu připravil pro své členy i příznivce jízdu do Olešnice na Moravě a to na úterý 21. září 2010. Cestu tam i zpět absolvujeme linkovým autobusem. Odjezd do Olešnice jsme stanovili na 9.41 hodin z autobusové zastávky na ulici 17. listopadu a v 9.46 hod. z autobusového nádraží. V Olešnici nám informační středisko zajistilo prohlídku muzea strážidel, muzea veteránů pana Hamerského, muzea Olešnice, prohlídku kostela a nakonec prohlídku dílny modrotisku. Bude čas i na oběd.

Po ukončení prohlídky odjedeme zpět do Boskovic. Je tam několik možností podle uvážení účastníků: jízdu a to v 15.52 hod. případně v 16.10 nebo 17.10 hod. Pro cestu tam i zpět jsme vybrali spoje, které jedou přímo do Olešnice bez přestupů.

Tentokrát jsme vybrali prohlídku pamětihodností města, které je nám blízko a které jsme dosud mnozí ještě nenavštívili.

Zveme Vás a těšíme se na setkání s Vámi na cestě za krásami našeho kraje.

Návštěva z Pardubic

Ve dnech 21. až 28. srpna 2010 navštívili naše město a náš klub členové turistického odboru Klubu přátel Pardubicka, se kterým má náš klub přátel družbu. Celkem 29 členů bylo ubytováno v internátě Střední pedagogické školy na Komenského ulici. Privítali jsme se s nimi již na nádraží a doprovodili na ubytovnu. Zajistili jsme pro ně materiály o Boskovicích, mapu Boskovic a provedli jsme je židovskou čtvrtí. Jak jsme zjistili, jsou to zdatní turisté a jejich vedoucí měla již předem připravený bohatý

Klub přátel Boskovic patnáctiletý

Jiří Bušina

Na podzim letošního roku tomu bude 15 let, kdy bylo ustaveno naše občanské sdružení Klub přátel Boskovic. Dne 26. září 1995 se uskutečnila ustavující členská schůze, na které byl zvolen výbor a revizní komise a schválen plán práce na tento rok.

Tomuto datu však předcházelo období, kdy iniciátoři ustavení Klubu, Jaroslav Bránský, Jiří Bušina, Ilja Melkus, Miroslava Minxová, Jarmila Winklerová a Milan Pupík připravovali vše potřebné k registraci. Bylo třeba vypracovat statuty, požádat ministerstvo vnitra v Praze o registraci a zejména také získat pro členství v Klubu další občany, kterým nebyl a není lhostejný život v Boskovicích. To vše se zdárně podařilo a tak mohla být svolána ustavující členská schůze. Sešlo se nás na ní přes 40 občanů.

Na schůzi byl zvolen 7 členný výbor a tříčlenná revizní komise. Předsedou se stal Jaroslav Bránský, místopředsedkyní Eva Šmátková, jednatelem Jiří Bušina. Ve výboru byli dále Miroslava Minxová, Ilja Melkus, Jarmila Winklerová a Milan Pupík. Do revizní komise byli zvoleni Přemysl Reibl, Miroslava Menšíková a Josef Šafář. Na ustavující schůzi byl také schválen plán práce, zaměřený zejména na propagaci města a ochranu památek.

Cílem zvoleného výboru bylo také získat pro práci v Klubu co nejvíce členů, ochotných zapojit se do práce v něm.

V letošním roce, roce patnáctého výročí založení Klubu, budeme na stránkách VLB průběžně připomínat výsledky naší práce. Chtěli bychom, aby se naše řady rozrostly o další nové členy.

Ustavením Klubu jsme také převzali odpovědnost za vydávání Vlastivědných listů Boskovicka, které před tím vydával Vlastivědný kroužek KZMB a který se stal spoluvydavatelem.

Za uplynulých 15 let se nám podařilo realizovat řadu akcí, kterými jsme se zapsali do povědomí spoluobčanů. Pro mladé jsme zorganizovali soutěž Poklady babiččiny truhly, Kreslířskou soutěž Malujeme s Kubínem nebo Z deníku mladého novináře. Jednou z prvních akcí bylo odhalení pamětní desky Františku Lindovi. Z dalších aktivit to bylo zřízení naučné stezky židovským městem včetně instalace naučných tabulí a vydání skládačky s popisem jednotlivých zajímavostí. Pak následovalo vybudování informačních tabulí na Naučných stezkách zdraví – Hradní okruh a Doubravský okruh včetně vydání informační skládačky pro tyto stezky. Pro připomenutí významných osobností města jsme zajistili zhotove-

ní a instalaci pamětních desek. Byla to pamětní deska obětem náletu v květnu 1945, pamětní deska připomínající odsun židů z Boskovic do koncentračních táborů, pamětní deska malíři Boskovicka Pavlu Bačovskému ke stému výročí jeho narození a také pomník malíři Otakaru Kubínovi na místě jeho rodného domu. Podařilo se nám opravit a zpřístupnit veřejnosti židovskou rituální lázeň mikve, druhou v české republice. Nesmíme zapomenout na vydávání knih a replik starých pohlednic zejména ze židovské čtvrti.

To se nám podařilo realizovat nejen za pomoci našich členů, ale zejména nadací jak Open Society Fund Praha, VIA Praha a Nadace Veronika Brno. Velkou pomocí nám byly i příspěvky z grantového systému města Boskovic i od Židovské obce Brno. Všem je třeba srdečně poděkovat.

Musíme na tomto místě vzpomenout na všechny, kdo se za těch patnáct let spolupodíleli na práci Klubu. Je nás dnes již 140 členů a to nejen z Boskovic. Jen v Praze máme 19 členů, rodáků z Boskovic.

Ať se nám i nadále práce daří a ať se nám daří rozšiřovat prestiž mezi občany a ostatními organizacemi ve městě.

Zveme všechny k aktivní spolupráci.

Slavnostní odhalení busty Otakara Kubína v roce 2003.

Foto: Pavel Kovářik

turistický program. Navštívili na příklad oba Chlumu, kde si prohlédli Rolinkovy sochy, navštívili Arboretum Šmelcovna, hlavní památky ve městě apod.

Se zástupci zájezdu jsme se setkali na jednání výboru Klubu a vyměnili si vzájemně své zkušenosti z naší činnosti.

Všem účastníkům se v Boskovicích velice líbilo, velmi byli spokojeni s ubytováním a dá se říci i naším přístupem k nim. I my jsme byli rádi, že jsme jim mohli oplátit péči, kterou nám věnovali při naší návštěvě v Pardubicích.

Členská schůze

Srdečně zveme všechny členy a příznivce Klubu přátel Boskovic na členskou schůzi, spojenou s posezením u bábovky, která se koná 19. října 2010 v 16.00 hodin ve videosále katolického domu.

Jaroslav Koutný se dožívá 80 let

Svoje kulaté narozeniny oslaví pan Jaroslav Koutný 23. září 2010. Jaroslav Koutný se sice narodil v Brně, ale jeho domovem se staly ihned pár dní po narození Boskovice, které považuje za svoje město. V Boskovicích byl vychováván ve velmi skromných poměrech u babičky a dědečka. Tito dva pracovníci lidé mu nemohli dát do života bohatství, ale dostal od nich velký dar. Byla to láska, skromnost, vážít si práce, vážít si lidi, být tolerantní, naučili ho být ohleduplným a radovat se z obyčejných věcí, které přináší život.

V Boskovicích ukončil povinnou školní docházku a vyučil se truhlářem u firmy Horák na Bělé. Žil zde až do roku 1951, kdy nastoupil základní vojenskou službu.

Jaroslav Koutný je autorem vyřezávaného Boskovického betlému, který byl již v Boskovicích několikrát vystaven. Nápad, že vytvoří svůj betlém dostal v roce 1979 když zhlédl několik betlémů, vystavovaných o vánocích. Ovlivněn kouzlem vánoc, kdy při rozsvíceném stromku převládají vzpomínky na mládí, v období, kdy jsou lidé k sobě laskavější a ohleduplnější a cítí potřebu být mezi svými blízkými a přáteli. Tehdy se rozhodl, že si vytvoří svůj vlastní betlém. A následně si vytvořil plán, jak by mělo jeho dílko vypadat. A tak začal vznikat první postavíčky. Babička, dědeček, figurky nejmilejší. Pokračoval a postupně se jeho betlém zaplňoval figurkami jeho kamarádů, sousedů, učitelů. V jeho postavíčkách v betlému jsou žijící lidé, které měl jako kluk rád a nějakým způsobem ovlivnili jeho dětství a ožívali mu ve vzpomínkách. Tehdy žil v Praze, po Boskovicích se mu stýskalo a tak do Boskovic zaježděl rád. Přijel hledat svoje mládí. Procházel se vždy s láskou po městě i po okolí.

Kulisu betlému tvoří seskupení historických staveb: kostel, ze kterého právě vychází procesí do Sloupu, radnice, kaplička na Bělé, hrad, kostelíček Věch svatých. Svatou rodinu umístil před průčelí synagogy. Všechny postavíčky mají své jméno, a každé z dočteme v jeho knížce, kterou nazval Boskovic - můj betlém.

(Dokončení na str. 6)

60 let Střední pedagogické školy v Boskovicích

V září letošního roku uplyne 60 let od založení Střední pedagogické školy v Boskovicích.

V době svého vzniku patřila k prvním školám v Československu zabývajících se vzděláváním učitelek mateřských škol.

Škola zahájila svoji činnost 1. září 1950 jako čtyřleté pedagogické gymnázium pro učitelky mateřských škol. Výuka tehdy probíhala v budově gym-

ním rozvrhu nechýběly a dodnes nechýbí hodiny pedagogické a odborné praxe. K tomu škola využívá spolupráce s mnoha pedagogickými a sociálními zařízeními města – mateřskými a základními školami, Betany, Domovem důchodců a dalšími institucemi.

Za dobu své existence prošla také budova školy mnoha změnami: od lokálního vytápění, přes výměnu podlah, oken, nové elektrické instalace, až po

ným trendům.

V letech 1972-78 vyučoval na SPgŠ významný výtvarník a pedagog – Alois TOUFAR. Na boskovický pedák přišel z Třebíče, kde v roce 1972 pedagogickou školu zrušili. Nebyl běžným učitelem, byl obětavý, pro svou práci zaujatý, práce s dětmi byla pro něj životním programem.

Toufar pocházel z Brtnice, kde také bydlel a jeho práce o dětské výtvarnos-

názia, koncem roku 1952/1953 získala škola svoji vlastní budovu, a to v budově měšťanské školy na Komenského ulici č. 5, kde sídlí dodnes.

Čtyřleté gymnázium bylo zkráceno na tři roky s jednoroční řízenou praxí, a jeho název se změnil na pedagogickou školu. Ve školním roce 1967/68 byla škola bezprvní ročníků a byly otevřeny třídy dívčí školy se zaměřením na rodinnou a zdravotní výchovu.

K dalšímu rozkvětu školy dochází v roce 1970, kdy je zrušena pedagogická škola v Třebíči a do Boskovic jsou přerazeny třídy oboru vchovatelství, který je zde spolu s učitelstvem pro MŠ otevírá každoročně.

Od školního roku 1990 byl na škole zaveden zkušební obor VHC – výchovná a humanitární činnost zaměřený na sociální sféru. Od roku 1995 je vyučován i na dalších pedagogických školách.

Pro širší uplatnění absolventů pedagogických škol došlo v 90. letech k sloučení oborů Učitelství pro MŠ a Vychovatelství v nový obor, a to Předškolní a mimoškolní pedagogika.

Kromě denního studia poskytuje škola také dálkové vzdělávání, a to v oboru sociální sféry - Vychovatelství pro ústavu sociální péče. O tento obor, ojedinelý v České republice, je na SPgŠ v Boskovicích mezi uchazeči velký zájem.

Během svého šedesátiletého působení vychovala škola stovky učitelek, vychovatelů i sociálních pracovníků. Na jejich vzdělávání se podílela celá řada pedagogických pracovníků, ve vedení školy se vystřídal devět ředitelů.

Studentky získávaly ve škole nejen teoretické znalosti, ale v jejich týden-

vybudování nových, moderních učeben a kabinetů v půdních prostorách školy.

Nový ateliér výtvarné výchovy

K chodu školy neodmyslitelně patřilo také ubytovací zařízení, protože většina studentek nebyla místní, ale přijížděla do Boskovic z velké části Moravy.

První internát (a na ten pamětnice nejraději vzpomínají) byl na zámku v Boskovicích. Zde bylo uvolněno pro tento účel 15 pokojů, v nichž byla děvčata ubytována. Prostory byly upraveny nákladem 1 500 000,- Kč a přizpůsobeny ubytovacím podmínkám. Na zámku také fungovala školní jídelna, a to až do 80. let. V roce 1978 však došlo k havarijnímu stavu objektu a ten musel být vyklizen. Hledalo se náhradní řešení a musely být dokonce uvolněny některé pokoje třídy, ve kterých byly zřízeny pokoje pro studentky. Pro ostatní studentky musely být upraveny i prostory na rezidenci. K lepším podmínkám v ubytování přispěla výstavba šesti oklů na Čížovkách, kam se v roce 1979 mohli studenti nastěhovat. Situace si vyžádala rozšíření ubytovacích prostor a na ulici Kpt. Jaroše byla zakoupena budova, která po rekonstrukci sloužila jako internát školy. K radikální změně v ubytování studentek došlo až za působení současné ředitelky školy PaedDr. Hany Hortové, která získala potřebné finanční prostředky na vybudování nového internátu v bezprostřední blízkosti školy na ulici Komenského 7. Tento domek byl zakoupen již za bývalého ředitele RNDr. Oldřicha Dryšla. Sloužil nejprve k výuce a teprve ve školním roce 2008/2009 byla dokončena rekonstrukce a předán do užívání moderní internát s kapacitou 40 lůžek odpovídající součas-

ti je úzce spojena s činností výtvarného kroužku v Brtnici. Práce „brtnických dětí“ reprezentovaly československou výtvarnou výchovu na mnoha mezinárodních soutěžích a výstavách.

Ze svých zkušeností vytěžil Toufar mnoho odborných článků i ucelených učebnic, které se staly inspirací pro výtvarné pedagogy především v oblasti předškolní výchovy. Také jako vedoucí katedry výtvarné výchovy na Pedagogickém institutu v Jihlavě a později jako učitel na pedagogických školách v Třebíči a v Boskovicích byl neúnavným propagátorem nových přístupů ve výtvarné výchově. Se studentkami navštěvoval mateřské školy a sám jim předváděl, jak s dětmi pracovat.

V čem spočíval úspěch jeho činnosti? Kladl důraz na motivaci, na vyprávění, které mělo děti strhnout k vlastní práci. Maloval s nimi, byl jedním z nich.

Toufar publikoval knižně i v časopisech. Svými články přispíval do časopisu Výtvarná výchova, na Slovensku Předškolní výchova. Ze všeho nejraději přednášel. Účastnil se také jako porotce mnoha celostátních výstav, sám se svými žáky mnoho výstav uspořádal. Kromě výtvarníků spolupracoval také s psychology, dětskými psychiatry a pediatry.

Pro studentky, které na pedáku učil, se stal nezapomenutelným.

Další nezapomenutelnou osobností pro studenty i kolegy byl Lubomír Stríbrský. Ve škole působil dlouhých 32 let. Svým osobitým přístupem, všestranným výtvarným i literárním zrakem, ale především svou vlastní tvorbou v oblasti kresby a grafiky uměl zaujmout, motivovat a získat své žáky pro umění. Se svými

60 let Střední pedagogické školy v Boskovicích

Nový ateliér výtvarné výchovy.

mi studenti často navštěvoval výstavy, učil je chápat výtvarné umění. Ve škole pak pořádal „galerie na chodbě“, kde umožňoval prezentaci výtvarných prací studentů.

Široké veřejnosti regionu je znám především svou vlastní tvorbou, kterou představil na celé řadě výstav v Blansku, Boskovicích, Letovicích i jinde. Pro jeho grafiky je typický nadhled, humor i slovní hříčky, literární předlohy, a to vše s intelektuálním přístupem.

Důležitou roli v životě školy hrála hudba. Tóny klavíru, kytary a flétny, dříve i houslí naplňovaly chodby školy. Každý týden se studentky scházely na zkouškách pěveckého sboru, který byl a je neodmyslitelnou součástí pedagogické školy. Zakladatelem sboru byl Vladimír Veselý. Ve vedení sboru se vystřídal mnoho hudebníků, kteří ve škole učili.

V roce 1970 navazuje na práci svých předchůdců Alois Čada. Největších

úspěchů dosahoval sbor v 80. letech, kdy se účastnil úspěšně krajských přehlídek a celostátních soutěží středních pedagogických škol.

V dalších letech vedli sbor Tomáš Pléha, Tomáš Zouhar, Ondřej Tajovský. Nyní stojí v čele sboru bývalá absolventka školy Martina Honzirková a Daniela Sedláková. Repertoár sboru je velice pestrý a pro studentky přitažlivý. Jejich vystoupení jsou součástí všech kulturních akcí nejen ve škole, ale i ve městě.

S pedagogickou školou souvisí také počátky folklorního souboru Velen. U jeho zrodu stála učitelka Marie Bečvářová. Soustředila kolem sebe studentky mající zájem o lidový tanec, písně a zvyky z okolí Boskovic, zvláště Kořenec.

V současné době se škola mění nejen modernizováním svých prostor, ale také svojí náplní. V rámci výuky cizích jazyků pořádají vyučující pro studenty exkurze do Německa, Rakouska, do Anglie, Skot-

ska nebo Irsko.

Zástupci školy se každoročně zúčastňují přehlídky pedagogických škol v uměleckém přednesu pod názvem Pedagogická Poema, podílejí se na kulturních akcích nejen v rámci školy, ale také města Boskovic. Turistické kurzy už nejsou jen šlapání podle turistických značek, ale také jízda na kole v kombinaci s vodáckým výcvikem.

Ve vzdělávacím obsahu Střední pedagogické školy v Boskovicích nachází místo nové výchovné složky: výchova environmentální, spotřebitelská, globální rozvojové vzdělávání. Škola se zapojuje do mezinárodních projektů (Ekoškola, Spotřeba pro život, Mozaika lidských

ný život ve středisku ekologické výchovy Rychta Krásensko, navštěvují ekologické programy v Lesní škole Jezírko Útěchov a účastní se terénních exkurzí Lipky Brno v překrásném prostředí Moravského krasu. Pěkných umístění získali v doprovodné kategorii soutěže Enersol, samozřejmě ve škole je třídění odpadu včetně elektroodpadu (projekt MŠMT Recyklohraní).

V souvislosti s vývojem v naší společnosti dochází k velkým změnám v oblasti středního školství. Také Střední pedagogická škola v Boskovicích prošla za 60 let různými problematickými okamžiky, přesto má pevné a ojedinělé postavení mezi středními školami okresu, a neod-

Moderní internát s kapacitou 40 lůžek.

práv). Ve spolupráci s dalšími institucemi pořádá pro studenty výstavy a přednášky (Prima klima, Hypermánie, Aktivní otčové atd.). Studenti se zúčastňují vzdělávacího programu Týden pro trvale udržitel-

ný život ve středisku ekologické výchovy Rychta Krásensko, navštěvují ekologické programy v Lesní škole Jezírko Útěchov a účastní se terénních exkurzí Lipky Brno v překrásném prostředí Moravského krasu. Pěkných umístění získali v doprovodné kategorii soutěže Enersol, samozřejmě ve škole je třídění odpadu včetně elektroodpadu (projekt MŠMT Recyklohraní).

Hana Šperková, Věra Vaněrková,
Eva Čadová

Pavla Korcová „90“

Mnoho lidí, hlavně střední a starší generace z Boskovic i jejich okolí, jméno i osobnost paní Korcové dobře zná a rádo na setkávání s ní vzpomíná.

Paní Pavla Korcová se narodila 29. června 1920 v Boskovicích. Otec, Josef Korec, byl učitelem, později řídícím učitelem Obecné školy a ředitelem Živnostenské školy. Byl velice aktivní, hlavně ve spolupráci s muzeem. Ale také ho zajímaly aktivity v oblasti Péče o mládež. Byl iniciátorem zřízení Útulny pro sirotky, dnešní budovy Dětské léčebny pohybových poruch. Matka, Antonie Korcová, byla v domácnosti. Vychovávala tři děti.

Chlapce Alfonse Břetislava a Vladimíra i nejmladší dceru Pavlu.

Pavla Korcová absolvovala Obecnou dívčí školu a poté gymnázium v Boskovicích, kde maturovala v roce 1939. Potom absolvovala jednoleté studium na Učitelském ústavu v Brně. V roce 1940 byla ustanovena jako učitelská praktikantka do Blanska a o rok později přeložena do Boskovic na „Zelenou“, kde učila především němčinu. Jeden den v týdnu ale pěšky docházela na výpomoc do Vratkova. Učila např. tělocvik, psaní, zpěv. Potom až do roku 1945 chodila, většinou pěšky, učit na Újezd na dvoutřídku. V zimě tam ale mohla i bydlit. Po osvobození republiky Pavla Korcová vystrídala mnoho základních škol – Rozhraní, Knínice, Lhota Rapotina, Skalce nad Svitavou. Svoji odbornost si postupně rozšiřovala o češtinu, ruštinu, tělocvik. Ale hlavně stále vyučovala zpěv. Na Městanské škole v Kunštátě zůstala 11 roků. V roce 1959 už začala vyučovat opět v Boskovicích na druhém stupni Jedenáctileté střední školy, který se tehdy nacházel v budově gymnázia. Učila češtinu, ruštinu, zpěv, ale hlavně se podílela na vedení pěveckého kroužku a vypomáhala i v kroužku divadelním. Působila tam až do svého odchodu do důchodu v roce 1978.

Její celoživotní láskou byla a stále je hudba. Už od kvinty byla členkou Orchestrálního sdružení, které vedl František Linda a kde hrála na housle. Jejimi dalšími vedoucími byli např. Nadymáček, Fintajsl, Hlaváček, Čada. Také zpívala ve sboru, kterému jméno vymyslel František Linda – Janáček.

Aktivní byla také v oblasti sportu. Jako členka Sokola se účastnila všech aktivit – pravidelných cvičení, dorostoveckých her, sletů. Se sportem souvisí také cestování. Dvě velké cesty ji zavedly v letech 1975 a 1979 až za oceán, do New Yorku, kde žil a pracoval její bratr, architekt. Poprvé tam zůstala jen na prázdniny, podruhé se její pobyt protáhl až na 1 rok. Učila se tam jazyk, pomáhala při akcích divadelníků, pekla koláče, vařila českou bramboračku.

Po návratu do Boskovic, již jako důchodkyně, vypomáhala s výukou na školách, kde bylo potřeba, ale také připravovala žáky na zkoušky. Velice ráda ale vzpomíná na malého Vojtiška, vnučka primáře MUDr. Františka Meluzina, který nezvládal pobyt v jeslích. Rodiče ale byli velice zaneprázdnění a tak se paní Korcová stala „paní na hlídání“. Říká, že to byla její nejhezčí „brigáda“. Dnes už je Vojtišek inženýrem, pracuje v Praze

a stejně jako jeho otec i dědeček má velice rád hudbu. Dokonce má i svou hudební skupinu. Celá jeho rodina je s paní Korcovou ve stálém přátelském styku.

Celý svůj život byla a stále je velmi aktivní. Protože miluje hudbu i nyní jezdí na koncerty a festivaly např. do Luhačovic nebo na folklorní festival do Šumperka. Pochopitelně ji zajímají i kulturní akce v Boskovicích. Ani ve svých devadesáti letech nezahálí. Již 10 let vede v Penzionu pěvecký kroužek, sbor 18 lidí. Jak sama říká – zpívají pro radost svou i jiných. Treba v Domově důchodců, ale i na vernisážích.

V roce 2007 byla iniciátorkou vzpomínkové akce u příležitosti 90. výročí bitvy u Zborova.

Paní Pavla Korcová má mnoho přátel, ráda se setkává s lidmi, povídá si, vzpomíná. Má ráda lidi a říká, že si velmi cení jejich pomoci, ohleduplnosti i ochoty, když třeba právě potřebuje s něčím pomoci. Asi je to možná i tím, že ona sama dobro „vyzařuje“.

Paní Korcová, u příležitosti Vašeho významného jubilea Vám děkujeme za častou spolupráci, za podněty k naší práci a do dalšího života Vám přejeme hlavně hodně zdraví, neutuchajícího elánu a hodně spokojenosti.

Kudy vedla životní pouť P. Jana Dokulila

Pavel Krejcar

Je pozdní pondělí večer 24. července 1950, den po svatojakubské pouti ve Stařeči, kam byl na nedělní dopolední bohoslužbu jako slavnostní kazatel pozván farář Jan Dokulil, rodák ze sousedního Mastníku. Vážná obava ze zatčení, která se stává příčinou odkladu jeho návštěvy se vyplňuje v okamžiku, když tento čtyřicetiletý kněz, v té době působící v Uhřínově u Velkého Meziříčí, zahlédne z okna své fary světla přijíždějícího auta. Tmavý vůz před domem nečekaně zastaví a z jeho otevírajících se dveří spěšně vystupují příslušníci Státní bezpečnosti. Kněz seběhne pouze ve spodním prádle po schodech a zadním východem do zahrady mizí připraveným otvorem v plotě v polích.

„Narodil jsem se ve středu 13. července a pokřtěn jsem byl v sobotu 16. července na Pannu Marii Karmelskou. Středa je den svatého Josefa, sobota den Panny Marie. Nebylo tenkrát dětských kočárků. Který byl ten strom, který mi dal své dřevo na kolébku? Který je ten strom, který mi již příchystal dřevo na rakev? Mezi kolébku a víkem rakev je jistý prostor, je jistý čas, v němž proběhl život tolikrát sladký, tolikrát trpký, osudový i svévolný, šťastný i bláznivý!“ Tak na začátek své životní pouti vzpomíná Jan Dokulil v nedokončeném autobiografickém rukopisu *Loučení*, který začal psát až během svého pobytu ve Svitavě.

Narodil se roku 1910 jako nejmladší ze čtyř sourozenců do zemědělské rodiny Jana a Veroniky Dokulilových, v ještě poklidné době Rakousko-uherské monarchie.

V témže roce se 16. dubna jako prvnímu Čechovi ing. Janu Kašparovi podaří dva kilometry dlouhý let přes pardubické vojenské cvičiště ve výšce 20–25 m v letadle Blériot XI. O měsíc později Evropu zneklidňuje Halleyova kometa, která se po sedmdesáti šesti letech opět blíží k Zemi a vidění astrológové v této souvislosti předpovídají konec světa. Ten se však nekoná a Evropu uchvacuje nový vášnivý tanec tango, přicházející z Argentiny. V lednu se narodí filmová herečka Adina Mandlová, v květnu český básník Oldřich Mikulášek, v červnu rytíř oceánů Jacques-Yves Cousteau, v srpnu Matka Tereza, v září básník František Hrubín, v říjnu spisovatel Adolf Bráňal, v listopadu filmový režisér Karel Zeman. V dubnu umírá americký spisovatel Samuel Langhorn Clemens známý pod pseudonymem Mark Twain, v listopadu pak ruský spisovatel Lev Nikolajevič Tolstoj. V Číně je zrušeno otroctví a v Americe lze koupit první kuchyňský mixér. K poslednímu dni roku je formálně zahájeno sčítání lidí a domů v Českých zemích. Mastník má tehdy 310 obyvatel.

V roce 1916, kdy na evropských bojištích již třetím rokem zuří první světová válka, nastupuje šestiletý Jeník v rodné obci, ležící jihozápadně od Třebíče, do obecné školy.

„Ve čtvrté třídě v druhém oddělení jsme si mohli odpovědět na otázku: kam potom. Vybrat sis mohl mezi třemi možnostmi: buď jít do páté a v ní vychodit školu a dál nic, nebo mohl jít do měšťanky nebo jít do gymnázia. Do měšťanky stačil zápis, do gymnázia bylo třeba projít přijímací zkouškou. Začátkem června jsem řekl doma, že půjdu studovat.“

Po absolvování trebičského klasického gymnázia (1929) prožívá své vysokoškolské léta nejprve při studiu angličtiny a češtiny na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Během prvních

dvou semestrů poznamenaných úmrtím maminky, dochází u Jana Dokulila k hluboké vnitřní změně, o které se v *Loučení* vyjadřuje prostou větou:

„Absolutní smysl mého života je BYT knězem.“

Tento duchovní přerod je ve svém průběhu, zvláště pak v jeho závěrečné fázi, zásadním způsobem ovlivněn četbou dvou knih – *Vyznání svatého Augustina* a *Velký katechismus*.

„... jednoho dne jsem hledal nevím jakou knihu na půdě a přišel mi do rukou Velký katechismus. Otevřel jsem ho namátkou a chytilo mě to tak, že jsem začal číst od první otázky pořadem a četl bez přestání, od rána až do večerního setmění, sedl na trámu a nic nedbaje na horko, které v červnu na půdě je! Logický řetěz otázek a odpovědí... byl nejvelkolepějším závěrem mého čtyřletého hledání a já jsem scházel dolů z pudy jako Mojžíš z hory Sinaj od rozhovoru s Hospodinem.“

Od té chvíle se již plně soustřeďuje na své rozhodnutí (být knězem bylo i kdysi dávno vyřčené přání maminky, které ve svém srdci chovala jako svátost), definitivní tečku k němu udělá dlouhý rozhovor na dané téma s o pět let starším Janem Zahradníčkem.

S novým školním rokem, kdy Evropa už cítí předzvěst budoucí apokalypsy – dosud nevidaný světový konflikt v podobě druhé světové války – přechází z Prahy do Brna na studia teologie, která dokončuje v roce 1935. Téhož roku je 5. července vysvěcen na kněze.

Nejprve působí jako kooperátor v Protivanově, poté v trebičské bazilice sv. Prokopa a po půlroční vojenské službě v Praze pak krátce v Měříně. Od roku 1937 je administrátorem v Uhřínově poblíž Velkého Meziříčí, kde od podzimu téhož roku u něj na staré faře bydlí básník, překladatel a publicista Jan Zahradníček, nejtalentovanější a nejuznávanější představitel katolického směru literatury třicátých a čtyřicátých let.

Ve válečném roce 1941 je zde Jan Dokulil ustanoven farářem a staví tu novou farní budovu, která se stává nejen živým srdcem farnosti, ale i centrem, kam pravidelně zajíždí naši přední literáti (Jan Čep, František Halas, Jakub Deml, Josef Vašík, Jaroslav Durych, Albert Vyskočil, Emanuel Frynta, Timoteus Vodička a samozřejmě i Jan Zahradníček, který na faru přenáší za války i redakci časopisu Akord).

V roce 1950, kdy již běží politické procesy s bývalými funkcionáři nekomunistických stran, se země šíří atmosféra strachu. Ve dnech 31. května – 8. června probíhá před Státním soudem v pankráčské soudní síni veřejné přelíčení s tzv. vedením záškodnického spiknutí proti republice, které vešlo do dějin jako proces s dr. Miladou Horákovou a spol. Tento zinscenovaný a přitom největší politický proces v poválečném Československu probíhá jako veřejné divadlo, provázené ve sdělovacích prostředcích propagandistickou nenávisťou kampaní. Výsledkem je ohromující tragický – čtyři vynesené rozsudky smrti, které jsou 27. června vykonány. Soukolí drtící odpůrce režimu se nekontrolovatelně roztočilo.

Ve stejném roce začíná pronásledování kněží, kteří mají vliv, autoritu a nezávislost i katolických spisovatelů, jejichž tvorba je nežádoucí. Jan Dokulil je zařazen mezi ty, kteří jsou pro svoji jasnou představu o hodnotách svobody pro nově

nastupující režim nebezpeční. V Uhřínově působí až do onoho osudného 24. července, kdy jej přijíždí zatknout komando StB, jehož členem je i Ladislav Malý, později známý z babického případu.

Zdarilý útek z fary, který je snad ojedinelým v té době, svědecky popisuje bývalý řídící učitel v Řimově pan Bohumil Němec, Dokulilův spolužák a celoživotní přítel.

„K útěku se předem důkladně připravil, protože ho varoval uhřínovský okrskář SNB pan Oulehla. V plotě své farní zahrady si uvolnil tři tyčky, aby tudý mohl rychle uniknout, až si pro něj přijdou. Naprosto lživé je tedy tvrzení StB a později Krajského soudu v Jihlavě, že Dokulil utekl před bezpečnostními orgány, když se dověděl, že jeho tzv. společníci byli zatčeni. Dokulil unikl svému zatčení 24. července 1950, zatímco patnáct křesťanských spisovatelů, s nimiž ho StB spojovala jako spoluviníka, bylo pozatýkáno až v květnu a červnu 1951.“

Tak se Jan Dokulil stává psancem. Ještě té noci se dostává do blízké vesničky Pohořílky ke známému, který mu poskytne provizorní oblečení a najde mu první krátké útočiště v rodině soukromého rolníka Jana Póla na samotě u Geršova. Jeho pobyt je zde velice krátký, rozjíždí se pátrací akce a tato samota není bezpečné místo. Než se situace poněkud uklidní, přechází do rodiny krejčího Josefa Jelínka v Kamenici u Jihlavy. Další úkryt mu zprostředkuje Josef Vochián z Horních Radslavic u bratrance Stanislava Tvarůzka v osamělém usedlosti Vozratín u Strážova. Aby své pronásledovatele oklamal, během prvních tří let místa svého pobytu střídá (Jan Zahradníček je již v roce 1951 ve vězení). Ukřývá se u Josefa Doležala v mlýně zvaném „Doubkov“ u Strážova, u Musilů ve Strážově, u Josefa Pospíšila v Dolních Radslavicích a odtud se vrací opět k Janu Pólovi. Jenže opakované střídání úkrytů je také nebezpečné. Více lidí víc ví a může tak i neúmyslně dojít k prozrazení. Bohumil Němec k tomu uvádí:

„Bylo jasné, že StB o místě, kde se skrývá, dobře věděla. Dokulil vyprávěl o tom, že když ještě v první době svého ukrývání jednou v zimě přejížděl na lyžích z jednoho úkrytu do jiného, naražil na hlídku SNB, která ho jistě viděla a nechala ho jakoby bez povšimnutí přejet. StB očekávala, že se dopustí nějaké činnosti, za kterou ho bude možno i s těmi, kteří mu pomáhali, zatknout. Ale on byl tak opatrný, že se nedomýšlel.“

O tom, zda byl skutečně jako lyžař hlídkou poznán, lze dnes pouze spekulovat. Každá další úvaha přináší pouze řadu nových otazníků. Jisté však je to, že od ledna roku 1953 již zůstává na jednom místě, u Jelínků v Kamenici u Jihlavy.

Jelínkovi přidělují Dokulilovi malou místnost s postelí a stolem, kde každý den ráno v sedm hodin slouží mši – pro sebe a své ochránce. (Tento stůl, který sloužil i k bohoslužebným účelům, je stále u Jelínků na památku uchován.)

„Já jsem ministroval a moji rodiče byli jako obecní úředníci“, vzpomíná Stanislav Jelínek. Ve zbývajícím čase Jan Dokulil studuje, píše a překládá. Výsledky jeho literární práce byly po zatčení zabaveny a dodnes jsou nezvěstné. Problémem však bylo třeba jít jen na záchod, protože ten stál venku u cesty před domem. Na procházku může pouze v noci, a to s největší opatrností.

Nejtěžší chvíle prožívají jeho ochránci na podzim roku 1953, kdy tak těžce

onemocní, že se ocitá v nebezpečí smrti. Na zahradě, ve svahu blízko domu, je vybráno místo pro hrob, do kterého bude, pokud dojde k nejhoršímu, tajně pohřben.

„Stále se v celé řadě různých článků i publikací uvádí, že hrob již byl dopředu vykopán. Ve skutečnosti tomu tak ale nebylo“, sděluje koncem dubna 2010 autorovi této vzpomínky triaosmdesátiletý Stanislav Jelínek při osobním setkání v Kamenici.

Díky hrdivosti venkovských lidí, ale především statečnému kamenickému lékaři MUDr. Josefu Dvořákovi, který Dokulilovi v jeho úkrytu vyoperuje nebezpečný vřed na krční páteři, je přímé nebezpečí zažehnáno. Ani další léčení není bez potíží. V té době je velmi obtížné sehnat potřebná antibiotika – streptomycin, později i penicilin. Pomohou zdravotní sestry ct. s. Lamberta (Marie Pruknerová), Marie Ráčková a Alžběta Vaňková, pozdější žena Stanislava Jelínka.

Když se uzdraví, začíná pro něj opět stereotypní, ale nezávidníhodný život domácího vězně. Po celou dobu ukrývání však žije v neustálém strachu, ne tak o sebe jako hlavně o ty, kteří mu poskytují ochranu.

„Vzpomínám si, jak přemýšlel, že by utekl přes Polsko, později začal říkat, že se přihlásí, ale můj tatínek to nechťl dopustit za žádnou cenu“, říká Stanislav Jelínek.

Když se však později Stanislav Jelínek žení, začíná být v domě těsná a navíc nebezpečná. A to od chvíle, kdy ukrývající se host potkáva na zahradě sousedku. O něco později si všimne, že je sledován z vikýře protějšího domu stojícího za potokem...

Osudový zlom nastává večer v sobotu 4. září 1957. Tentokrát není nic ponecháno náhodě. Široké okoli domu je pod krycím názvem „Akce Doubek“ neprodyšně uzavřeno příslušníky SNB. Společně s Dokulilem jsou zatčeni a odvezeni i Josef Jelínek a jeho syn Stanislav. V písemném vyrozumění Krajské správy ministerstva vnitra v Jihlavě, které o několik dní později Marie Jelínková dostává je stručně sděleno, že její manžel a syn byli dne 5. 9. 1957 vzati do vazby. (Poznámka autora: V řadě dříve zveřejněných textů je nesprávně uváděno datum 5. srpna). Od té chvíle začínají pro Jana Dokulila léta strádání.

Ve vykonstruovaném procesu je 28. prosince 1957 odsouzen Krajským soudem v Jihlavě za trestný čin velezrady ke dvanáctiletému vězení a s ním i řada těch, kteří mu při ukrývání pomáhali (vyšetřováno bylo údajně kolem devadesáti osob).

Vzpomínka k 100. výročí narození básníka a kněze

I když zřejmě unikl nejhorším monstrprocesům padesátých let s často vynášenými odstrašujícími, či exemplárními tresty, přesto prochází nechvalně známými věznicemi ve Valdicích, Leopoldově a Mírově.

Obdobně, jako jiní spisovatelé, má být při amnestiích pro politické vězně v roce 1960 a 1962 propuštěn. I když nikdy politicky nepracoval (jeho činnost byla výlučně náboženská a literární), přesto jej tehdejší režim stále pokládá za zvlášť nebezpečného protivníka, proto mu právo na amnestii přiznáno není. Stejně tak není toto právo přiznáno i odsouzenému a vězněnému lékaři MUDr. Josefu Dvořákovi. Až posledního ledna roku 1965 je Janu Dokulilovi ze zdravotních důvodů trest pouze přerušen a to na základě zákroku západoněmecké pobočky Amnesty International, která je součástí dobrovolného sdružení na ochranu lidských práv vzniklého v roce 1961.

O svém návratu do rodného Mastníku v Loučenci vzpomíná:

„... když jsem se vrátil, odsouzený a vyvržený, po letech z vězení a nemaje kam jít, požádal jsem svého bratra Karla, aby mě přijal do rodného domu; ten si již přizpůbovali, rozšířili, dostavovali mladí. Přijali mne rádi a tam jsem tedy začal nové kroky na svobodě. Našel jsem na půdě zaprášené hodiny a na bratrovi jsem si je vyžádal – a teď jsou se mnou, pamětníci mých rodičů, a měří můj i svůj čas, který dochází.“

Krátko na to začíná pracovat jako knihovnik v Západomoravském muzeu v Třebíči a jako archivář Lidového společenství Jednota v Moravských Budějovicích. V té době bydlí na Žerotínově ulici v Jaroměřicích nad Rokytnou a svůj volný čas využívá k přípravě obnovy soudního řízení.

Roku 1966 přezkoumává Nejvyšší soud případ patnáctičlenné skupiny nespravedlivě odsouzených spisovatelů řazených ke klerofašistické odnoži zelené internacionály a dospívá k názoru, že v jejich jednání nelze spatřovat trestní činnost a všechny v plném rozsahu zprošťuje viny. Toto obvinění je zrušeno také u Jana Dokulila.

K vyvrácení přitěžujících posudků z Uhrínova, v nichž byl obviňován z fašistických sklonů za protektorátu, si k soudu pozve jako svědky Irenu Svobodovou, manželku generála Ludvíka Svobody, která se se svojí dcerou ukrývala od listopadu 1941 v jeho farnosti u Kotačků a Kratochvíl v Novém Telečkově. Ta vypoví, že s nasazením vlastního života se o její bezpečnost staral spolu s triadvaceti letým rolníkem Janem Doležalem z Horních Heřmanic. Důkazem jejího tvrzení je předložený dokument podepsaný tehdejším ministrem Ludvíkem Svobodou 26. ledna 1948, který vydalo Ministerstvo národní obrany: „Uznání – Za vynikající péči a podporu při ukrývání příslušníků mé rodiny v obci Nový Telečkov v době nepřátelského obsazení republiky vyslovuji své uznání a dík P. Janu Dokulilovi, faráři v Uhrínově.“ (Jana Doležala v této souvislosti na čísi udání zatkl gestapo, byl podroben řadě výslechů a krutému mučení. Nepromluvil, odolal všemu. Zahynul v koncentračním táboře Mauthausenu 5. června 1944.)

Druhým svědkem, s pláchem vypovídajícím o Dokulilově protifašistickém postoji, je rolník František Souček z Horních Radslavic, jehož manželka byla příbuzná Jana Kubiše, jednoho z dvojice

atentátníků na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Nesplněním příkazu, který nařizoval poslat gestapu seznam všech „Kubišovců“ z farnosti, tak zachránil před nacistickou odvetou šest rodin s dvaadvaceti příslušníky, zapsanými ve farní matrice. V tomto případě při něm stálo i štěstí – zatajené údaje neprijel nikdo zkontrolovat.

Před vynesením rozsudku má rehabilitační senát Krajského soudu v Brně přímo v rukou třetího svědka – Dokulilovy verše ze sbírky *Tváří v tvář* napsané právě v období okupace.

Půl roku před Pražským jarem, přesněji 31. srpna 1967, je předchozí rozsudek zrušen a Jan Dokulil je plně rehabilitován.

Dnes jsou známy i další skutečnosti z tohoto nelehkého životního období Jana Dokulila, o kterých se zmiňuje jeho literární přítel Alois Plichta v knize *Tajemství času*:

„Když začali nacisté Židy odvázet, byli jsme všichni zděšeni – i Jakub Deml. Neutajilo se, že transporty šly v koncentračních táborech do plynu. Skrývajícím se Židům poskytoval Otec Dokulil v Uhrínově úkryt. Byl to příklad evangelijního soucitu.“

A ještě jedna zajímavá příhoda, o níž vyprávuje Bedřich Fučík ve své knize vzpomínek *Čtrnáctero zastavení*:

„V lednu 1943 nebo 1944, kdy Halas má znovu potíže s gestapem a musí na dva či tři týdny, než zájem německé zvědavosti zase trochu poleví, zmizet někde v neznámu. Zvolíme zátíši uhrínovské fary, kde ho nebudou ani tušit. Ideme s Frantou z Meziříčí sněhem zavátou krajinou a z kopce, svažujícího se od té strany k Uhrínovu, vidím na dálku obrovského černého ptáka, který jakoby ochromený na jedno křídlo, se namáhavě prodírá nakupenými závěsemi. Zblízka pak rozeznávám: Zahradníček jde nám naproti.“

Bohumil Němec k této situaci v nadšázce dodává:

„A tak v době nejohroženějšího nacistického teroru ukrývá „fašista“ Dokulil komunistického básníka Františka Halase na své faře.“

Od začátku následujícího roku 1968 se Jan Dokulil smí vrátit ke kněžskému povolání a je přidělen jako administrátor na faru do Svitávky, která od nedávné smrti P. Františka Kučery jezeprádnout. Ve farní kronice nalezneme stručný zápis:

„Dne 23. 1. 1968 nastoupil do duchovní správy ve Svitávce P. Jan Dokulil, nar. 13. 7. 1910.“

Téhož dne jej na Místním národním výboru ve Svitávce zapisuje k trvalému pobytu tehdejší administrativní pracovnice Marie Mirijovská.

„Krátko po svém nástupu začíná rozvíjet duchovní obnovu mládeže a manželských párů, obnovuje tu i na krátkou dobu průvody Božího těla se zastaveními u čtyř oltářů v rodinných domech Hrubých, Šaršonů, Horáků a Cetkovských. Dochází denně do Domova důchodců. Kde se o zdejší obyvatele starají rádovery sestry a slouží tu mše svaté, v neděli jezdí celebrovat mše i do Skalce nad Svitavou,“ vzpomíná na dobu pobytu P. Jana Dokulila Květoslava Cvrkalova a dále pokračuje: „Současné s duchovní činností se pouští do rozsáhlé opravy kostela sv. Jana Křtitele. Nejprve nechává pomoci ocelových lan stáhnout kostelní klenbu. Potom zapůjčí od evangelického faráře z Vanovic lešení, které dobrovolní brigádníci postaví kolem

kostela i obvodové zdi. Stejně tak odstraní starou oprýskanou omítku a zedníci se pak postarají o zhotovení nové. Tyto práce z velké části platí ze svých vlastních finančních prostředků, které obdržel jako náhradu za léta strávená ve vězení.

Vzpomínám si na jednu zajímavou epizodu – bylo to v měsíci srpnu, kdy odjel časné ráno vlakem do Brna nakoupit barvu do malty na omítku. Zpáteční cestu však musel absolvovat společně s mým tatínkem, který v té době v Brně pracoval, poněkud složitějším způsobem – přeplněným autobusem do Kunštátu, odtud dalším spojem na Vaculku a pak do Svitávky pěšky. Nakoupenou barvu uschovali někde na Cejlu, protože vlaky z Brna nejezdily a nádraží bylo obsazeno vojáky. V kalendáři toho dne bylo datum 21. srpna 1968.“

V následujícím období nechává v kostele zříditi novou elektroinstalaci doplněnou keramickými infrazářiči umístěnými na obvodních stěnách, které byly určeny k temperování vnitřního prostoru během bohoslužeb v zimních měsících. Elektroinstalaci práce prováděl místní elektrikář Josef Špidla. Nové je doplněno i osvětlení na kůru kolem varhan, které sloužilo především pěveckému sboru. Na řadu přichází i restaurování velkého lustru a osvětlení kolem sochy Panny Marie, na těchto pracích se podíleli Leopold Wetter a Rudolf Cvrkal. (Podle vyprávění K. Cvrkalové, měl snad být lustr do kostela darován ze šebetovského zámku.) Závěrečnou etapu těchto prací tvořila neméně náročná výmalba celého interiéru kostela. Postupně byly vyměněny i všechny lavice a k sakristii přizděna místnost, určená jako zpodobnění.

Drobné stavební i organizační úpravy zaznamenává i budova fary, vyučuje se tu náboženství a má tu své zkušební prostory chrámový pěvecký sbor, který v té době vede Stanislav Dokoupil ze Sasiny se svojí ženou.

Další Dokulilův záznam ve farní kronice z roku 1971 je stručný a pro nastávající dobu normalizace výstižný:

„Poměry se zostřují!“

V době, kdy připravuje v objektu fary vybudování ústředního topení na pevná paliva a vyhláše sbírku barevných kovů, která má sloužit jako základ k odlití nového zvonu do kostelní věže, přichází nečekané zdravotní potíže, které jej přivádí do boskovické nemocnice. Stačí ještě požádat svoji kuchařku, paní Svobodovou, aby lidem, kteří mají převzít nový kotol, nezapomněla dát drobnou odměnu. Věřil tomu, že se do Svitávky vrátí. Vždyť má ještě před sebou ještě tolik úkolů a bohubíhých plánů, jak zvelebit přidělenou farnost, chce pokračovat i ve své literární činnosti.

V pátek 1. února 1974 však náhle umírá. Na tuto smutnou událost vzpomíná synovec Karel Dokulil následujícími slovy:

„Můj tatínek byl tehdy svého bratra, který byl postižen infarktem, navštívil v boskovické nemocnici. Říkal mu, že jej již nutí chodit. Po tatínkově odjezdu byl postižen dalším záchvatem a zemřel.“

Na posledním rozloučení se zesnulým P. Janem Dokulem ve čtvrtek 7. února má hlavní promluvu P. František Zátpek z Víse, za hojně účasti kněží, farníků a dalších občanů je uložen do hrobu v horní části svitavského hřbitova.

Jan Dokulil byl jedním z našich nejpozoruhodnějších básníků 20. století, který ve 30. a 40. letech patřil ke skupi-

ně katolických spisovatelů soustředěných kolem brněnského časopisu Akord, k níž patřili Jan Zahradníček, Rudolf Černý, Klement Bochořák, Albert Vysoký, František Hrubín, Jan Čep, Bedřich Fučík, a další.

V jeho díle, které není příliš rozsáhlé, se spojuje hluboká úcta k tradici naší

duchovní kultury, vytvořené za staletí na křesťanských základech, s úzkostí o přítomnost a budoucnost národa, který staré hodnoty tak lehkomyslně opouští. Dokulilovy verše jsou však zároveň plně naděje a touhy po odpuštění.

První básně začíná Jan Dokulil uveřejňovat od roku 1931 v brněnském bohosloveckém časopise Muzeum, později v Akordu, Řádu, Listech pro umění a kritiku a ve staroříšských Arších. Do roku 1948 mu vychází čtyři básnické sbírky: *Křížové dny* (Akord, Brno 1935), *Tvým slovem* (Melantrich, Praha 1937), *Lidský život* (B. Rupp, Praha 1940) a *Tváří v tvář* (Vyšehrad, Praha 1947). Z jeho překladů vychází nejprve sedm starolatinských hymnů jako novoročenka brněnské tiskárny Typos, celý soubor 48 hymnů pak vyjde v edici Akord v roce 1938. Ve stejné edici vychází v letech 1939 a 1946 ještě *Maria v litaních* od Johana kardinála Newmana a roku 1948 se ještě podaří vydat i výbor z vidění Anny Kateřiny Emmerichové *Hořké umučení Pána našeho Ježíše Krista* (nově vyšlo roku 1993 v konsorciu nakladatelství – trebičského Arca JiMfa a brněnského Jota). Barokní spis Ludvíka Bloška *Základ duchovního života*, připravený do tisku roku 1948 již nesmí vyjít a hotová sazba je rozmetána. Od téhož roku až do své smrti nemůže Jan Dokulil oficiálně publikovat.

Posmrtně vychází péčí Dr. Františka Malého a jeho brněnského nakladatelství Salve Regina dosud nepublikované básně pod názvem *Verše z pozůstalosti* (1994) a o rok později utlá publikace *Loučení – Vzpomínky na mládí* zabírající časový úsek 1910–1930. Toto dílko je jen torzem zamýšlených memoárů, které začal psát až v posledních letech svého života ve Svitávce. Je pro nás nesmírnou škodou, že nestihl tento svůj záměr dokončit.

Jaroslav Dvořáček ve vzpomínkách svého syna

Mezi nejkrásnější vzpomínky na mé rané dětství patří neodmyslitelné nedělní rána. To jsem směl po probuzení vlézt k tatínkovi do postele. Vrtěl jsem se naschvál tak dlouho, až jsem ho probudil. „Tatínku, povídej, jak jsi byl malej, škemral jsem.“ A můj milovaný tatínek, oči ještě zalepené spánkem, začínal vždy stejně: „Když jsem se narodil, šel jsem do hospody a dal jsem si tam guláš a pivo.“

Ve skutečnosti to ale bylo úplně jinak.

Narodil se 18. prosince 1908 v drážním domečku na Sasině. Ano, je to ten, který tam dosud stojí, tak trošku na kopečku nad silnicí.

Co už ale nestojí, je sasinská hospoda, která tu noc lehla popelem. Dědeček, tatínkův tatínek, v ní byl hospodským. Mnoho majetku se tehdy rodině zachránit nepodařilo, ale dobří lidé z obce se postarali o nenutnější, zejména o babičku, pro kterou v tu dramatickou noc v provizorním prostředí nadešla těžká hodinka. Tak takhle tedy přišel na svět tatínek.

Kromě radosti přišly i starosti. Zpravidla spolu chodí ruku v ruce. Živnost nebyla pojištěna, úspory téměř žádné a tak dědečkovi nezbylo, než hledat práci v Brně. Našel ji konečně na Špitálce, jejíž bachratý plynem ještě nedávno zdobil brněnské panoráma. Dokonce kvůli místu musel vstoupit do národné socialistické strany – brněnský pan starosta byl jejím stoupencem. Za čas i jakési bydlení rodině, tehdy pětičlenné, město poskytlo a tak se z tatínka stal městský – „Brněnský“. A tím už zůstal.

Malovat začal již jako malý chlapec a maloval na všechno, co mu pod ruku

přišlo. A líbilo se to. Po ukončení obecné školy rozhodl dědeček: „Kluk pěkně maluje, bude tedy malířem písmal!“

A dal tatínka do učení k mistru Čížkovi. Řemeslo to bylo poctivé a kumštovní. Nebyla jen písmenka na cedulích, to byla mnohdy hotová „umělecká“ díla. Na hospodách musely viset malby orosených půllitrů ze zlatavým mokem, z tabulí řezníků se usmívaly prasečí hlavy s pikantním citrónkem v tlamě a talíře kouřících jitrnic. Ruční příprava olejových barev, kdy se v mozdířích drtily a třely barevné přísady, mísily oleje a fermeže, připomínala alchymistické dovednosti. A k tomu občas paní mistrové do sklepa pro uhlí a v podvečer do pokračovací školy. Na klukovské spouzení tedy moc času nezbyvalo.

Umělecké nadání však nejde dlouho držet pod pokličkou rutiny. A tak se rodina uskrovnila, ostatní děti už také pracovaly a mladý muž šel na studium. Brněnská Škola uměleckých řemesel na Husově třídě, krásná klasicistní budova, má v zasvěcených kruzích opravdu dobré jméno. O její věhlas se postarala díla jejích absolventů i profesorů. Jmenuji jen namátkou z paměti, abych neukřivdil, jména malířů Hliněnského, Petrovana, Matala, Bruknera. Tatínek byl vybrán pro obor grafiky a sochařství u profesorů Sumera a Svrčka. Talentové předměty mu zdaleka potíže nečinily, ale ta deskriptivní geometrie, co se ho natrápila!

Studentská léta vždy byla, jsou a budou obdobím bouřlivého veselí a prvních lásek. Taková „šurácká“ slavnost – šibřinky – dokázala rozveselit celé Brno. Ani ta láska tatínka neminula, poznal zde ve své spolužačce Boženě Trávníčkové svoji celoživotní družku, moji milovanou maminku.

Ambice nedávají mládí pokoje a tak po absolutoriu střední školy na doporučení učitelů vzhůru do Prahy! Na Akademii výtvarných umění u profesora Nechleby měl hodnocení znamenité. Jen těch peněz nezbyvalo. Bylo to zrovna v době velké hospodářské krize, kdy i o příležitostné vydělky byla nouze. A tak po dvou letech zpět do Brna, postavit se na vlastní nohy. Založit rodinu a v ateliéru mansardového bytu kreslit a malovat, malovat a kreslit, neustále dokola. Stal se členem Spolku výtvarných umělců Aleš, jehož členové své práce pravidelně vystavovali v dnes již neexistujícím výstavním pavilónu.

Obdivoval jsem a dodnes obdivuji

otcovu pili, se kterou tvořil. Od rána do večera, každý den, svátek nesvátek. I na procházky do přírody, které tak miloval, nevycházel bez skicáře, pera a lahvičky tuše v kapse.

Z kavárny Avion, kam chodil se svými přáteli, se vracel s notýsky pomalovanými tvářemi hostů, z nichž bylo rozpoznat někdy i témata rozhovorů, které vedli.

Jen ve stálém zaměstnání nikdy dlouho nevydržel. Dobré místo vedoucího reklamního oddělení firmy ASO v Olomouci opustil sám. Šlo o rutinní práci, která jej nedokázala dlouho upoutat.

Jinak skončila jeho činnost profesorská na Škole uměleckých řemesel v roce 1939. Němečtí okupanti tehdy nařídili „prověrky“ znalosti němčiny celého učitelského sboru. Ani k nim tehdy nepřišel. Bylo to zbytečné.

Do práce výtvarného redaktora brněnského deníku Rovnost se pustil s vervou a nadšením tehdejších poválečných let. Skoro v každém nedělním čísle byla některá z jeho kreseb zachycující úsilí o obnovu, lidskou práci. Na soustředěnou malířskou tvorbu času ani nezbyvalo a do svého ateliéru se dostával opravdu jenom v neděli. Vážil asi dobře, když tuto činnost po dvou letech opustil.

Nastal čas jeho zralé tvorby. Celé dlouhé dny zůstal zavřen v ateliéru, ve své „trucovně“, jak říkal. Občas na skleničku se svými přáteli, kamarády z mládí i z redakce Rovnosti. S malíři Robertem Hliněnským, Petrem Skácellem, sochařem Vincencem Makovským, básníky

Jaroslav Koutný se dožívá 80 let

(pokračování ze str. 2)

Za vyřezávaný betlém i za doprovodnou knížku musíme panu Jaroslavu Koutnému moc poděkovat. Jsme mu vděční, neboť i pro nás jsou to vzpomínky na naše mládí, které se nám při čtení živě vrací. Vzpomeneme si tak na naše spoluobčany, kteří už tady dávno nejsou. Zanesou nás na místa, kde jsme již dlouho nebyli a zatoužime se tam znovu podívat. Každé slovíčko v nářečí nás pohládí na duši, vždyť tak jsme i my doma slyšeli mluvit naše rodiče a prarodiče, slova v nářečí, které ještě my dobře rozumíme, ale které naše děti už neznají.

Jaroslav Koutný bydlel v židovské čtvrti. Jeho obyvatele vídal denně, znal jejich obřady a zvyky, které se odehrávaly přímo před jeho očima. Příběhy židov-

Jaroslav Dvořáček ml.

Oldřichem Mikuláškem, Janem Skácellem, Karlem Kaprálem, spisovatelem J. V. Plevou.

Hledání. Hledání a nacházení nových výrazových prostředků, nového a hlubšího obsahu díla. Vystavoval na členských výstavách Svazu výtvarných umělců, na samostatných výstavách v Malé galerii u Barvičů, v Kulturním domě města Adamova, na zámku v Boskovicích.

Technika olejomalby střídala techniku barev temperových. „Zelené“ období nacházející výraz pro odraz trav vystřídalo období „modré“, ve kterém převládalo zrcadlení vodních hladin.

Souběžně s malováním se věnoval pracem grafickým. Postupně přešel k náročnějším technikám, jako jsou lepty, suchá jehla, akvatinta a litografie. Nejčastějšími tématy grafických prací, převážně figurativních, je práce lidí na polích, jejich odpočinek i jejich rodinný život.

Jak motivy figurativní, tak i krajinné mají u tatínka společného jmenovatele – Českomoravskou vysočinu. Jeho srdce jej celý život neodvrátilně přitahovalo do této krajiny, krajiny jeho dětství, mládí a lásky.

Dlouho tedy tatínek na Sasině nepobyl. Odměnil se jí za svoji tělesnou nepřítomnost svoji malířskou tvorbou. Partie z okolí Sebranic, Kunštátu, Boskovic i z druhého konce Vysociny – Jimramovska a Víru – patří k jeho nejlepším dílům.

Rozloučili jsme se s ním naposledy v roce 1980, zemřel ve středu 20. srpna.

Dallas, Texas, leden 1995

Josef Janků - Arboretum Šmelcovna Boskovice (sponzor Vlastivědných listů)

Šmelcovna 3, 680 01 Boskovice, tel./fax 516 453 071, e-mail: arboretum@smelcovna.cz, www.smelcovna.cz

Zveme širokou laickou i odbornou veřejnost, milovníky přírody k jarní prohlídce ARBORETA ŠMELCOVNA s možností nákupu širokého sortimentu okrasných rostlin.

Provozní doba pro rok 2010: po - ne 9⁰⁰ - 17⁰⁰ hod., prodejní doba: po - ne 9³⁰ - 16³⁰ hod., tel. 602 173 936.

PODZIM V ARBORETU 9. – 19. října

Vlastivědné listy Boskovicka, vydává Klub přátel Boskovic, o.s., společně s Vlastivědným kroužkem KZM Boskovice. Redakční rada: Mgr. Eva Šmátková, Mgr. Ilja Melkus, Redakce: Jiří Bušina, Plačkova 23, 680 01 Boskovice, e-mail: kpboskovic@post.cz nebo jiri.busina@seznam.cz, kam zasíláte příspěvky, dotazy a připomínky. Vychází 4x ročně jako příloha regionálních novin Boskovicko. Uzávěrka příštího čísla je 15. listopadu 2010.